

Restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v EU směřuje do finále

RESTRUCTURING OF EUROPEAN UNION SUGAR INDUSTRY IS HEADED TO FINALE

Jiří Krouský – Svaz pěstitelů cukrovky Čech

Komise EU pokračuje nekompromisně v záměru odstranit 6 mil. t cukerní kvóty v EU a v současné době toto úsilí vrcholí. Od roku 2006 funguje cukerní reforma, která měla za cíl dosáhnout požadovaného snížení cukerní kvóty prodejem kvót za úplatu z iniciativy cukrovarů. Vzdání se cukerní kvóty bylo v prvních dvou letech reformy (2006/07 a 2007/08) kompenzováno částkou 730 EURO/t odevzdané cukerní kvóty, v dalších letech se tato kompenzace snižovala na 625 EURO/t (v sezóně 2008/09) a na 520 EURO/t v sezóně 2009/10). Jak známo, postup restrukturalizace cukrovarnického průmyslu neprobíhal podle představ Komise. Reforma byla zahájena 1. 7. 2006 a v prvním hospodářském roce reformy 2006/07 cukrovarny odevzdaly pouze 1,5 mil. t kvóty a ve druhém roce reformy jenom necelých 0,7 mil. t. Důvodů pro neúspěch reformy bylo několik – především nesoulad zájmu pěstitelů a cukrovarů likvidovat sami sobě dlouhodobě prosperující odvětví. Reakce pěstitelů měla v mnohých případech politické dopady (kupř. v Irsku, ale i v České republice – vzpomeňme na protesty zemědělců a zástupců SPC ČR a Agrární komory ČR před velvyslanectvím Německa a Velké Británie proti uzavření tří cukrovarů společnosti Eastern Sugar v závěru roku 2006). Druhým argumentem, který negativně ovlivnil zájem cukrovarů o vzdání se kvóty, byly vysoké náhrady ve prospěch zemědělců. Z částky 730 EURO/t měli zemědělci obdržet „nejméně“ 10 %. Ve skutečnosti se podařilo v některých zemích dojednat náhrady pro pěstitele na úrovni, která pro cukrovarny znamenala značné snížení jejich příjmu

za prodej kvóty a podle názoru Komise to odradilo cukrovarny od další restrukturalizace. Konkrétně v případě společnosti Eastern Sugar v České republice bylo rozhodnuto, po jednáních na MZe, vyplatit pěstitelům postiženým uzavřením cukrovarů a poskytovatelům mechanizačních služeb 29,3 % z restrukturalizační podpory. Podobně tomu bylo v Maďarsku, na Slovensku.

V říjnu 2007 vstoupil v platnost návrh Komise na revizi stávajících nařízení cukerní reformy, jehož cílem bylo urychlení restrukturalizačního režimu – uzavírání cukrovarů, vzdání se potřebných 3,8 mil. t kvóty a dosažení výsledné kvóty cca 12 mil. t. pro celou EU.

Nová právní úprava se označuje jako reforma reformy. Revidovány byly hlavní předpisy cukerní reformy – NR (ES) č. 318/2006 – o společné organizaci trhů v odvětví cukru, NR č. 320/2006 – kterým se zavádí dočasný režim restrukturalizace CP a příslušné prováděcí předpisy. Beze změn zůstalo nařízení rady (ES) č. 319/2006 – kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor pro zemědělce (tzv. decoupling, neboli oddělené platby). Principy reformy reformy byly již dostatečně publikovány v Listech cukrovarnických a řepařských (č. 7-8/2007) nebo na www.spcc.cz.

Smyslem reformy reformy bylo podnítit iniciativu pěstitelů prodat vlastní kvótu za úplatu, ale nejvýše do výše 10 % kvóty cukrovaru, aby nebyl ohrožen jeho chod. Cukrovarny však měly možnost vetovat případné žádosti zemědělců o restrukturalizaci podáním vlastní žádosti, a to v termínu do 31. 1. 2008.

Restrukturalizační náhrada a retroaktivní platba

Pěstitelé, kteří se vzdali kvóty, obdrží tzv. restrukturalizační pomoc ve výši 10 % z ceny restrukturalizační náhrady určené cukrovarům v příslušném období + doplňkovou platbu ve výši 237,5 EURO/t cukru. Dalším prvkem reformy reformy je tzv. princip retroaktivity. Znamená to, že všichni pěstitelé v EU, kteří prošli restrukturalizací, obdrží stejnou náhradu formou doplatku, bez ohledu na to, jaké náhrady vyjednali v minulosti představitelé zemědělců jednotlivých zemí.

V České republice obdrží restrukturalizační náhrady a retroaktivní platby pouze pěstitelé postižení uzavřením cukrovarů společnosti Eastern Sugar. Tito pěstitelé

obdrželi počátkem roku 2006 od SZIF sdělení o výši nároku na restrukturalizační náhrady a dodatečně jim bude v letošním roce sdělen nárok na retroaktivní platbu. Za administraci plateb zodpovídá SZIF. Restrukturalizační platby obdrží pěstitelé ve výši 40 % v termínu do konce června 2008 a zbylou část v únoru 2009. Tzv. retroaktivní platba bude vyplacena pěstitelům ve výši 100 % v termínu do 30. 6. 2008.

Stav restrukturalizace v ČR

Česká republika a potažmo svazy pěstitelů odmítly reformu reformy jako celek, nicméně pěstitelské svazy plně respektovaly právo pěstitelů dobrovolně se vzdát kvóty za úplatu. V České republice podalo žádost na SZIF na odprodej cukerní kvóty za náhradu cca 20 subjektů. SZIF však tyto žádosti odmítl s odůvodněním, že žadatelé mají s cukrovarů uzavřené dlouhodobé smlouvy a tudíž jsou žádosti neplatné. Někteří pěstitelé se proti tomuto rozhodnutí odvolali. Ze strany cukrovarů žádná nabídka na odprodej kvóty nebyla podána.

V rámci společnosti Cukrovary a lihovary TTD došlo mezi pěstiteli a společností k dohodě, že cukrovar kvótu odkoupí a zaplatí. Preferováni byli pěstitelé vzdálení od cukrovaru a ti, kteří vykazovali dlouhodobě horší výsledky. Dohoda umožnila zachovat kvótu v rajónu cukrovaru a společnost ji může přidělit pěstitelům, kteří o ni projeví zájem. Dosud však není řádně dořešena výše odškodnění.

Kvóta České republiky a dodatečná kvóta

V České republice nedošlo ke krácení kvóty v důsledku reformy reformy – tedy odevzdáním kvóty cukrovarů nebo pěstitelů.

V roce 2007/08 činila česká kvóta 352,4 tis. t a cukrovarů nakoupily dodatečnou kvótu v plné výši, tj. 20 070 t. Nákup dodatečné kvóty pěstitelské svazy vždy podporovaly a je třeba ocenit úsilí cukrovarníků, že tento úkol splnili, v zájmu zachování maximální kvóty. Pochválit je třeba i SZIF za zúřadování nákupu.

Po odečtení tzv. preventivního stažení kvóty – 7,29 %, resp. 27,1 tis. t, měla Česká republika kvótu v minulém ročníku přibližně 345,3 tis. t. V letošním roce není dosud známo, zda bude Komise EU preventivní stažení uplatněno. Pokud ke krácení kvóty nedojde, má Česká republika v sezóně 2008/09 kvótu 372,3 tis. t.

Stav restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v EU

V kontextu s předpisy reformy reformy, vyhlášenými v říjnu 2007, byl dnem 31. 1. 2008 uzavřen termín pro podání žádosti cukrovarů o restrukturalizaci za úhradu v prvním kole a pokud cukrovarů žádost nepodaly, platí žádosti pěstitelů o vzdání se kvóty za úplatu. Obě varianty se netýkají cukrovarů v ČR, které žádost nepodaly a ani dvaceti pěstitelů, kteří žádost na SZIF podali, ale nebyla přijata. Cukrovarů z ostatních zemí EU, které odevzdaly kvótu v prvním kole alespoň ve výši preventivního stažení v roce 2007, mají možnost vstoupit do druhého kola a do konce března 2008

dále navýšit nabídku na vzdání se kvóty za úhradu. Další formy krácení evropské cukerní kvóty budou již bez finanční náhrady. V úvahu připadá preventivní stažení cukru (které Komise může vyhlásit do 15. 3. běžného roku), tzv. deklasifikace (krácení kvóty EU všem stejně v říjnu běžného roku) a finální krácení v roce 2010.

V prvních letech reformy, 2006/07 a 2007/08, byla do Restrukturizačního fondu EU odevzdána kvóta 2,178 mil. t. Po vyhlášení reformy reformy bylo v termínu do 31. 1. 2008 nahláše- no odevzdání 2,661 mil. t cukru a izoglukózy, celkem 4,839 mil. t.

K dosažení cíle – odevzdání 6 mil. t, zbývá 1,161 mil. t, které musí být staženy z trhu EU do konce hospodářského roku 2009/10. Zdá se, že pomocí administrativních opatření a balíku peněz dosáhne Evropská komise svých záměrů – za cenu znač- ných obětí. Za období 2005/06 až 2008/09 předpokládá Komise uzavření 73 cukrovarů.

Konečné krácení kvóty

V roce 2010 bude kvóta EU snížena na požadovanou úro- veň přibližně 12 mil. t krácením kvóty (tzv. final cut). Význam- ným počinem bylo lobování domácí reprezentace na všech úrov-

ních (MZe, zastoupení ČR v Bruselu, působení ČMCS a SPC ČR v CEFS a CIBE), za účelem zohlednění dosavadní restrukturaliza- ce v jednotlivých státech. V případě České republiky je to ode- vzdání kvóty 102 500 t společností Eastern Sugar. Při finálním krácení je uplatněn vzorec, který krácení kvóty v jednotlivých státech zohledňuje. Původní návrh byl snížit kvótu všem zemím při konečném krácení stejným procentem.

V současné době Komise EU zvažuje různé kroky ke sniže- ní kvóty EU. Představitelům CEFS a CIBE potvrdila Komise zá- měr zkrátit zbývajících 1,161 mil. t kvóty a dává cukrovarům na zvážení, zda se ještě dobrovolně vzdají kvóty za úplatu nebo zda počkají na konečné krácení kvóty, které bude již bez náhra- dy. Pro cukrovary i pěstitele v ČR přichází v úvahu již jen druhá alternativa.

Příklad konečného krácení kvóty je uveden v tab. I. Pokud by bylo konečné krácení kvóty ČR na úrovni 7,5 % (28,8 tis. t), pak spolu s odevzdanou kvótou společností Eastern Sugar (102,5 tis. t) bude činit ztráta kvóty 131,3 tis. t (28,8 % proti stavu před reformou) a konečná výše cukerní kvóty by byla 343,5 tis. t. Tomu odpovídá plocha cukrovky k výrobě cukru asi 45 tis. ha (současná úroveň). Dalších více než 10 tis. ha cukrovky bude možné pěstovat jako surovinu pro výrobu bioetanolu a průmyslo- vého cukru.

Tab. I. Příklad konečného krácení kvóty v členských zemích EU v roce 2010 (Příloha č. VIII NR č. 318/2006)

Země	Původní kvóta v EU (t)	Nakoupená dodatečná kvóta (t)	Kvóta odevzdaná do restrukturizač- ního fondu EU (t)	Zbývajcí kvóta (t)	Konečné krácení	
					(%)	(t)
Belgie	1 106 651	105 477	391 362	820 766	5,10	41 835
Bulharsko	82 905	22 090	4 752	100 243	11,23	11 255
Česko	454 862	20 070	102 473	372 459	7,75	28 876
Dánsko	420 746	31 720	61 083	391 383	9,41	36 830
Finsko	157 959	7 128	84 088	80 999	1,40	1 134
Francie	3 333 114	359 513	541 708	3 150 919	9,05	285 199
Francie – zámořská území	480 245	0	0	480 245		
Irsko	199 260	0	199 260	0		
Itálie	1 577 745	12 191	1 049 064	540 872	0,00	0
Lotyšsko	66 505	0	66 505	0		
Litva	103 010	8 000	13 908	97 102	9,62	9 342
Maďarsko	539 311	87 639	200 843	426 107	4,71	20 065
Německo	3 452 285	259 810	493 487	3 218 607	9,46	304 363
Nizozemsko	954 609	72 338	221 257	805 690	7,62	61 381
Polsko	1 698 707	116 631	239 336	1 576 003	9,50	149 702
Portugalsko	79 635	5 954	69 718	15 871	0,00	0
Portugalsko – Azorské ostrovy	9 953	0	0	9 953		
Rakousko	387 326	18 486	54 785	351 027	9,49	33 303
Rumunsko	123 077	3 932	4 472	122 537	11,66	14 291
Řecko	330 395	7 743	179 436	158 702	1,18	1 869
Slovensko	249 979	34 153	85 151	198 981	5,37	10 678
Slovinsko	52 973	0	52 973	0	0,00	
Španělsko	1 079 540	48 844	481 709	646 675	3,18	20 575
Švédsko	368 262	17 722	77 798	308 186	8,04	24 787
Velká Británie	1 165 864	99 202	165 000	1 100 066	9,49	104 349
EU-27	18 474 918	1 338 642	4 840 166	14 973 393	12,40	1 159 834
EU-25	18 268 936					